

صنعت توزیع دارو در ایران

۸۰ درصد نیاز داروخانه را در داخل کیسه و حوالی ظهر به داروخانه می‌آورد. بقیه نیاز داروخانه نیز توسط توزیع کنندگانی که وابسته به کارخانه‌ها و شرکت‌های داروسازی بودند تامین می‌شد.

۳- نظام نوین دارویی کشور به موازات سر و سامان دهی به بازار دارویی ایران، توزیع دارو را نیز توسط شش شرکت توزیع کننده دارو سامان بخشید و وظیفه دارورسانی کلیه مراکز درمانی اعم از داروخانه، بیمارستان، درمانگاه و ... به عهده این شش شرکت توزیعی گذاشته شد.

۱- به موازات دگرگونی‌های به وجود آمده در بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، توزیع دارو نیز به عنوان حلقه‌ای از حلقه‌های زنجیره دارو در ایران دگرگون شد.

۲- کسانی که جو حاکم بر داروخانه‌های ایران قبل از انقلاب را به خاطر دارند، به خوبی می‌دانند که تهیه دارو برای پرکردن قفسه‌های داروخانه چه شکلی داشت. در طول روز کسری‌های داروخانه یادداشت می‌شد، و صبح روز بعد مسئول تدارکات داروخانه، کیسه‌ای در دست و یسارداشتی در جیب راهی عمده‌فروشی‌های ناصر خسرو می‌شد و تقریباً

تاسیس از سوی دیگر، لزوم کار علمی به منظور شناسایی مناطق مختلف اقلیمی جهت آشنایی با نوع داروهایی که در آن گستره جغرافیایی مصرف می‌شدند را، بیش از پیش نمایان ساخت، و رفته رفته توزیع دارو در ایران را تبدیل به یک صنعت تمام عیار نمود.

۸- سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی و گسترده در صنعت توزیع دارو توسط شرکت‌های شش‌گانه توزیعی از یک سو و تخصصی شدن دارورسانی به اقصی نقاط کشور از سوی دیگر موجب شد تا عملاً مجموعه جدیدی پا به این جرگه نگذارد. این مساله زمانی بیشتر رخ می‌نماید که مشخص شود در سال‌های ۷۲ و ۷۳ وزارت بهداشت شرایط تاسیس شرکت‌های توزیع‌کننده دارو را تدوین کرده و اعلام نماید که اجازه تاسیس شرکت جدید توزیع دارو را صادر می‌کند. اما از آن زمان تاکنون کسی پا به این عرصه به صورت جدی نگذاشته، و بار دارورسانی به مراکز درمانی کماکان بر شانه شرکت‌هایی است که نزدیک ۲۵ سال است در این وادی قدم می‌زنند و اکنون با کوله‌باری از تجربه، چرخ‌های این صنعت را به گردش درمی‌آورند.

۹- در سال‌های اخیر وزارت بهداشت به کرات بحث عمده‌فروشی‌های دارویی را مطرح کرد که به دلیل عدم داشتن جایگاه واقعی در سرویس‌دهی به مراکز درمانی، تنها در حد پیشنهاد باقی ماند و عملاً جامه عمل نپوشید. البته در تهران و بعضی از شهرستان‌ها تعاونی‌هایی توسط داروسازان شکل گرفت که بار عمده‌فروشی دارو را بر دوش می‌کشند و

۴- حذف تدریجی شرکت‌ها و کارخانه‌های داروسازی خارجی و چند ملیتی که حذف گام به گام داروهایشان از قفسه داروخانه‌ها را به دنبال داشت، موجب شد تا رفته رفته حضور عمده‌فروشی‌های ناصرخسرو تهران و دیگر عمده‌فروشی‌ها در شهرستان‌ها نیز کم‌رنگ شده و با پاک‌رفتن هر چه بیشتر شرکت‌های شش‌گانه توزیع دارو، این عمده‌فروشی‌ها نیز عملاً از حیز انتفاع بیفتند و دیگر نقشی در تدارک داروی داروخانه‌های کشور نداشته باشند.

۵- در ابتدا شرکت‌های توزیعی دارو شامل: داروپخش، پخش هجرت، پخش نو، پخش فردوس، پخش البرز و قاسم ایران بودند که شرکت پخش نو بعد از چند سالی منحل شد و شرکت پخش رازی از درون شرکت پخش البرز به وجود آمد و کماکان شرکت‌های شش‌گانه توزیع دارو پا برجا ماندند.

۶- تاسیس کارخانه‌های جدید داروسازی و بالطبع تولید داروهای بیشتر از یک سو، و راه‌اندازی داروخانه‌های جدید به دلیل رشد جمعیت از سوی دیگر باعث شد که شرکت‌های توزیع‌کننده دارو گسترش یافته و با تاسیس شعبه‌های جدید در شهرستان‌ها و توسعه ناوگان حمل و نقل، خود را برای دارورسانی بهتر و روزآمد کردن سرویس‌دهی به مراکز درمانی، هر چه بیشتر در راه خدمت‌رسانی به مردم گام بردارند.

۷- تنوع داروهای توزیعی توسط شرکت‌های توزیع‌کننده دارو از یک سو، و پراکندگی داروخانه‌ها خصوصاً داروخانه‌های تازه

در جایگاه خود امر مبارکی است، لیکن به دلیل گستردگی کار دارورسانی و تخصصی شدن کار، صنعت توزیع دارو عملاً بر دوش همان کسانی است که در طول این ۲۵ سال بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، این بار را بر دوش کشیده‌اند.

۱۰- اخیراً وزارت بهداشت به بسیاری از شرکت‌ها مجوز توزیع دارو داده، بدون این که برآورد دقیقی از امکانات آن‌ها داشته باشد. این مساله باعث شده تا کسانی به خود جرات پا گذاشتن به این جرگه را بدهند که از بدیهی‌ترین امکانات و تجهیزات و ابزار کار بی‌بهره هستند. این مساله به علاوه پیشنهادات غیرکارشناسانه جهت توزیع دارو، باعث شده تا شرکت‌های تولیدی به دلیل افزایش تولید بعضی از اقلام دارویی و عمدتاً پرسود و سوسه شده و این گونه پیشنهادات را مانند «شمشیر دموکلس» دائماً بالای سر شرکت‌های توزیعی خود نگه داشته و ابزاری جهت وارد آوردن فشار مضاعف به آن‌ها نمایند تا عطش فروش آن‌ها را بدون توجه به نیاز بازار و مشخص

بودن چهارچوب‌های مصرف، بیش از پیش نمایند. به هر صورت وزارت بهداشت به عنوان متولی تهیه و تدارک دارو و رساندن آن به دست مصرف‌کننده در اقصی نقاط کشور بایستی در دادن مجوز در تمامی زمینه‌ها دقت کافی را مبذول بدارد تا هم مشکلات برطرف شود، و هم شرکت‌های توزیع‌کننده شش‌گانه دارو که عمری خون دل خورده تا به اینجا رسیده‌اند مورد بی‌مهری قرار نگیرند.

۱۱- سخن کوتاه این‌که توزیع دارو با گستره جغرافیایی ایران و تنوع دارویی زیاد و خصوصاً مصرف بالای آن امروزه به حق به صنعتی خاص تبدیل شده، و صد البته صنعت را باید به صنعتگر سپرد. آن هم صنعتگری که هم گستره کاری خود را خوب بشناسد، و هم ابزار لازم صنعتگری را در اختیار داشته باشد. چرا که اگر چنین نشود و هر کس به خود اجازه دهد که بی‌اذن تخصص و تجربه در این وادی قدم بگذارد، دودش بعد از مردم، قطعاً به چشم متولیان امور دارویی این مرز و بوم خواهد رفت.

دکتر فریدون سیامک نژاد

